

BILTEN

NEDELJA U SVETU ENERGETIKE

K2030MPROMIS

2030

FRAMEWORK for CLIMATE & ENERGY

EU2030

PRIKAZ SAOPŠTENJA EVROPSKE KOMISIJE (22/JAN) POVODOM OBJAVLJIVANJA ENERGETSKIH I KLIMATSKIH CILJEVA ZA 2030.

BRISSEL - Smanjenje emisija gasova staklene bašte (GHG) za 40 odsto u odnosu na 1990. godinu je suština predloga novog [“Plana za klimu i energetiku do 2030. godine”](#) Evropske unije. Članice nemaju obavezujuće ciljeve za OIE i energetske efikasnost, ali je predloženo uvođenje upravljačkog okvira EU kako bi bio ostvaren napredak i u ovim oblastima, a sve u skladu sa evropskom energetskom politikom, funkcionisanjem i daljom integracijom unutrašnjeg tržišta i obezbeđivanjem konkurentnog, sigurnog i održivog energetskog sistema. Ključni elementi plana:

Gasovi sa efektom staklene bašte: Plan uvodi obavezujući cilj za smanjenje emisije GHG od 40 % u odnosu na nivo iz 1990. Uvedene u planirane mere članica za ostvarivanje sada važećih obaveza ostaju na snazi i posle 2020.

Obnovljivi izvori energije: Cilj za OIE je određen na nivou EU na najmanje 27% u odnosu na 1990. godine. Ne postoje obavezujući ciljevi za članice.

Energetska efikasnost: Nije određen cilj za energetske efikasnost, ali o tome će se razgovarati posle procene ostvarivanja ciljeva za 2020. iz Direktive za energetske efikasnost, što bi trebalo da se desi kasnije u 2014.

Reforma EU ETS: Predložena rezerva za stabilizaciju tržišta bi rebalo da obezbedi ujednačenije ržište, na kome će cena CO2 više zavisiti od srednjoročnih i dugoročnih smanjenja emisija.

Indikatori za procenu napretka: EK je predložila više indikatora za procenu napretka u klimatskoj i energetskej politici i formiranje baze podataka za donošenje potrebnih mera. Komisija će obezbediti periodično izveštavanje na osnovu njih i eventualno predlaganje mera za njihovo ispunjenje.

Upravljački okvir: Postizanje ciljeva iz Plana biće obezbeđeno novim upravljačkim okvirom zasnovanim na nacionalnim planovima za konkurentnu, sigurnu i održivu energiju koje će morati da se pripreme članice. To će uraditi na osnovu smernica EU, a a biće podložni reviziji.

Zašto je EU potreban novi Plan?

EK je predložila okvir koji obezbeđuje pouzdane i predvidljive ciljeve za klimu i energiju posle 2020, a do 2030. Postoji nekoliko razloga:

- EU trenutno ima kao klimatski i energetskei cilj smanjenje GHG 80-95% do 2050. u odnosu na 1995. i 20 odsto do 2020., povećanje obnovljivih izvora energije (OIE) 20% i uštedu energije za 20%. Novi Plan predstavlja naredni korak ka postizanju ciljeva do 2050.
- Uticaj ekonomske i finansijske krize treba uzeti u obzir: visoke cene, posebno gasa i nafte, i rizik dodatnih poskupljenja u budućnosti čini evropsku ekonomiju sve ranjivijom.
- Bezbednost snabdevanja energijom EU u srednjoročnom i dugoročnom periodu ostaje izazov zbog velike i sve veće zavisnosti od uvoza iz ponekad politički nestabilnih regiona.
- Istovremeno energetskei sistem EU zahteva znatne investicije da zameni zastarelu infrastrukturu. Investitorima je hitno potreban jasan pravni okvir koji obezbeđuje predvidivost i smanjenje regulatornog rizika izvan 2020. Ovo će takođe stimulisati istraživanje i razvoj efikasnih tehnologija sa niskom emisijom ugljenika.
- Osim toga, EU mora da odluči sa kojim smanjenjem emisije GHG će doprineti globalnom klimatskom sporazumu koji treba da bude usvojen krajem 2015.

Kakav je napredak u postizanju ciljeva za 2020?

Između 1990. i 2012. EU je uspela da smanji emisije GHG 18%, dok je BDP porastao za 45%. EU je na putu da ispuni svoj cilj za 2020. o smanjenju 20% ispod nivoa iz 1990.

Cilj za 2020. je podeljen između sektora koje obuhvata sistem trgovanja emisijama ETS i koje ne obuhvata. Za sektore obuhvaćene ETS na nivou EU emisije će u 2020. biti 21% ispod nivoa iz 2005. Za one druge sektore svaka država ima nacionalni cilj, u rasponu između 20% iznad i 20% ispod nivoa iz 2005. Ukupno ovi nacionalni ciljevi dodaju cilju na nivou EU smanjenje od oko 10% ispod nivoa iz 2005. za sektore koje ne

pokriva ETS. EU kao celina je na putu da ispuni ovaj cilj, ali jedan broj članica treba da

učini dodatne napore kako bi ispunila svoje nacionalne ciljeve.

Što se tiče OIE, EU je ispunila međuciljeve, ali će biti potrebno još napora članica da dostigne krajnji cilj od 20% u 2020. Ukupno 12,7% finalne potrošnje energije u 2011. bio je iz OIE (u poređenju sa 8,5 % u 2005). EU 28 je ispunila cilj za 2011/2012. zahvaljujući naporima članica da ostvare nacionalne ciljeve iz Direktive o OIE.

Što se tiče cilja uštede energije od 20% u potrošnji primarne energije (u poređenju sa projekcijama iz 2007.), postignut je značajan napredak, uprkos činjenici da ovaj cilj nije pravno obavezujući za članice. Posle godina rasta, potrošnja primarne energije je dostigla

vrhunac u 2005/2006 (1.825 Mtoe) i

neznatno se smanjuje od 2007 (1.730 Mtoe u 2011), delom zbog

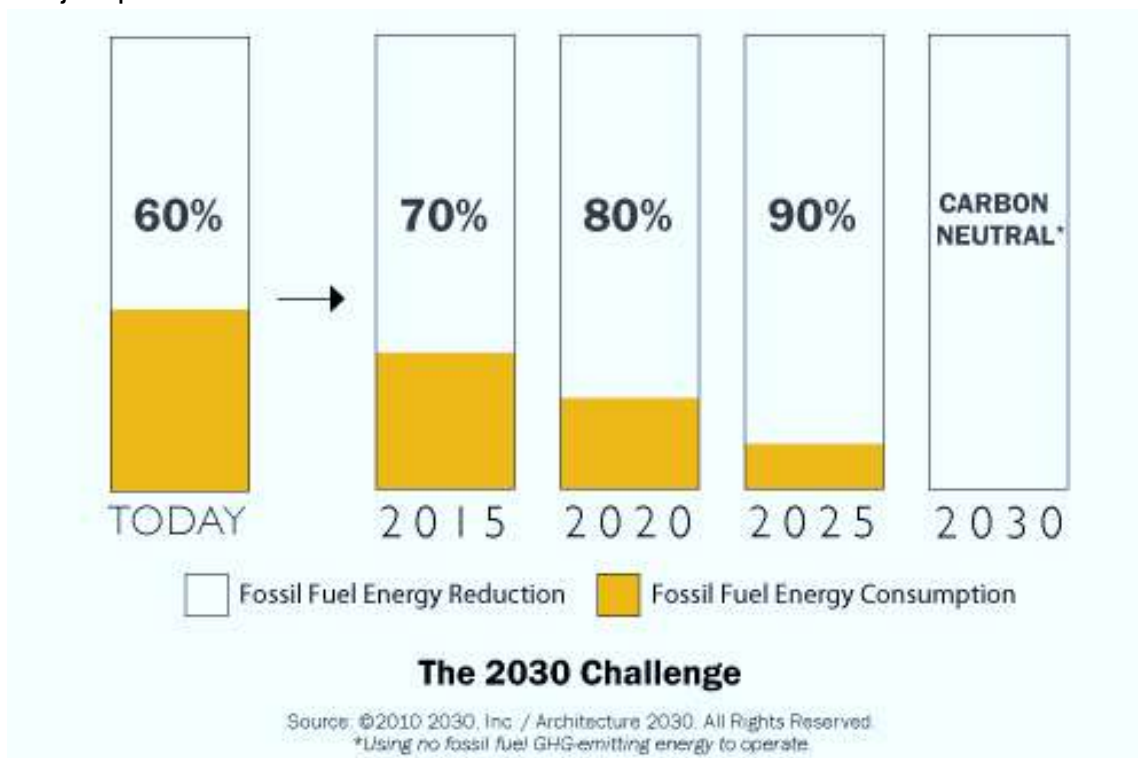
uticaja ekonomske krize, ali i zbog nižeg energetskog intenziteta. Ipak, EU verovatno neće ispuniti ovaj cilj.

Koji su ciljevi za 2030?

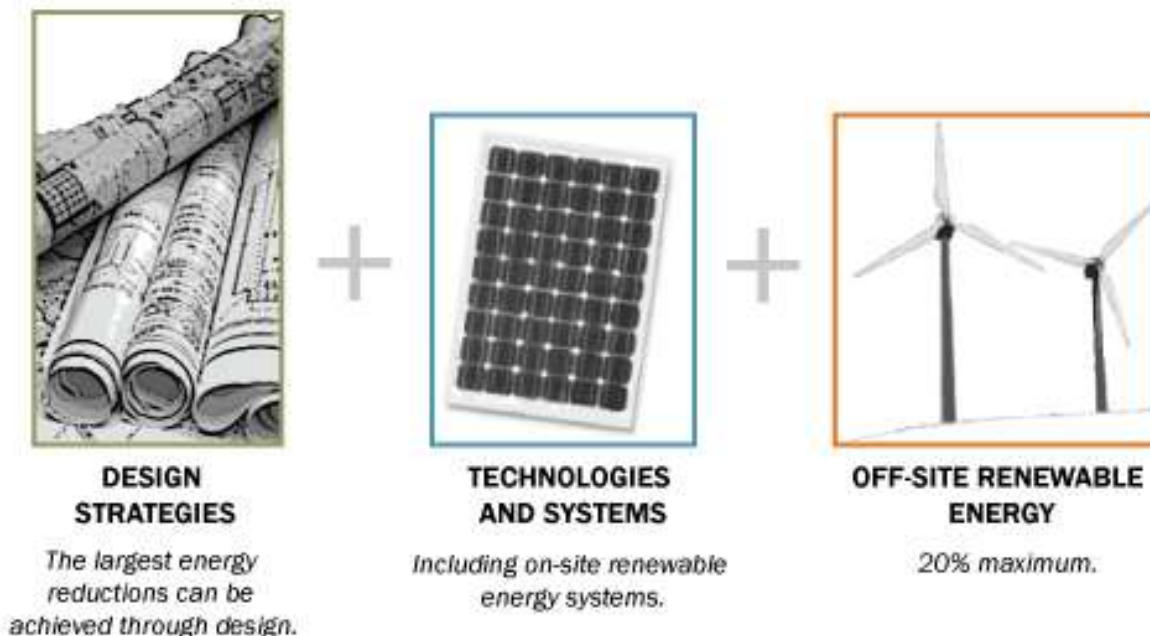
Plan za 2030. obezbeđuje predvidljive i izvesne energetske i klimatske ciljeve primenljive posle 2020 do 2030:

- Smanjenje emisije GHG 40% odsto ispod nivoa iz 1990. biće postignuto samo kroz domaće mere (bez korišćenja međunarodnih kredita). Ovo će obezbediti da EU bude na pravom putu zacrtanom u “Mapi puta za manje CO2”, ka ispunjavanju cilja od 80-95 odsto smanjenja do 2050. Cilj postavlja snažan primer međunarodnoj zajednici u pregovorima o novom globalnom klimatskom sporazumu koji će biti usvojen 2015. Cilj će doneti većim benefitima u pogledu energetske nezavisnosti, spoljnjem deficitu goriva EU, zaštite zdravlja, zapošljavanja i konkurentnosti. Da bi se efikasno ispunio, planirano je da sektori pokriveni ETS smanje emisije oko 43% od nivoa iz 2005., a sektori van ETS oko 30%.
- Cilj za OIE na najmanje 27% u odnosu na 1990., sa fleksibilnošću za članice da postave nacionalne ciljeve. To će doneti značajne prednosti u smislu većeg oslanjanja na domaće izvore energije i trgovinu energijom. Cilj će, takođe, doprineti nastavku rasta u sektoru OIE, kako bi se udeo ove energije povećao sa 21% na najmanje 45% u 2030.
- Energetska efikasnost je ključna komponenta “Plana”, pa će se EK vratiti na nju kasnije ove godine, posle procene ostvarivanja ciljeva za 2020. iz Direktive za energetska efikasnost.

Koja su ulaganja potrebna da bi se dostigao cilj za GHG?

Prosečne godišnje investicije u periodu 2011-2030. su procenjene na 38 milijardi evra za EU kao celinu, i u velikoj meri bi bile obezbeđene uštedom goriva. Više od polovine ovih ulaganja su potrebna u stambenom i tercijarnom sektoru. Procenjeno je da će se ukupni troškovi energetske sistema u 2030. povećati 0,15% ukoliko ciljevi budu ispunjeni sa najmanje troškova, sa prosečnim godišnjim rastom troškova u periodu 2011-2030. od dve milijarde evra; planirano je da se ovi troškovi “prebace” od operativnih troškova (gorivo) na kapitalne troškove (ulaganja) .

Meeting the 2030 Challenge

Source: ©2010 2030, Inc. / Architecture 2030. All Rights Reserved.

Kakva će biti korist za privredu i građane u pogledu održivosti, energetske bezbednosti i konkurentnosti?

“Plan” će imati višestruke ekonomske i ekološke prednosti koje će učiniti EU održivijom. Ne samo emisije GHG, već i zagađenost vazduha će se smanjiti, doprinoseći ljudskom zdravlju. Energetska efikasnost EU će se poboljšati više nego pri aktuelnim propisima, pomažući da se smanje troškovi, stvaraju radna mesta, unapredi konkurentnost i obezbedi korist energetske bezbednosti posebno kroz smanjenje korišćenja fosilnih goriva i uvoza. U poređenju sa 2010, obim uvoza energije bi se smanjio za najmanje 10%, i prirodnog gasa najmanje 9%.

U pogledu zapošljavanja, očekuje se da novi sektori rasta stvore prilike u oblastima kao što su inženjering, osnovna proizvodnja, transportna oprema, gradnja i poslovne usluge.

Šta će ovo značiti za evropska i međunarodna tržišta ugljenika?

Predloženo smanjenje GHG bi poboljšalo funkcionisanje evropskog tržišta CO₂ i povećalo sigurnost za investitore u ETS (emission trading scheme) u EU. Neće biti dozvoljen uvoz međunarodnih kredita posle 2020.

Trenutno ETS ima veliki višak dozvola, pre svega zbog ekonomske krize, što dovodi do emisije dosta ispod granice ETS, kao i priliv velike količine međunarodnih kredita koji su dozvoljeni u okviru Direktive ETS za period 2008-2020. Ovaj višak, za koji se ne očekuje da uskoro bude smanjen, izaziva niske cene CO₂ koje oslabljuju podsticaje za investicije u smanjenje emisija, i tako se srozava ulogu ETS u dugoročnom isplativom smanjenju GHG.

Kako bi rešila ovaj problem EK je istovremeno objavila i predlog propisa kako bi obezbedila rezervu za stabilizaciju tržišta ETS u 2021.

Da bi se postiglo predloženo smanjenje GHG od 40% takođe će biti potrebno da se posle 2020. promeni faktor godišnjeg linearnog smanjenja koji određuje granicu ETS

emisija. Biće potreban faktor od 2,2% od 2021, u poređenju sa 1,74% do 2020. Komisija nastavlja da prati razvoj međunarodnog tržišta CO₂ kao važnog metoda za smanjenje GHG i odgovori rizicima "carbon leakage". Glavni način je povezivanje evropskog sa drugim razvijenim tržištima.

Ako globalni klimatski sporazum u 2015. omogući EU da poveća cilj GHG za 2030. na više od 40%, upotreba međunarodnih kredita u okviru EU može postati važna, pa će biti potrebna odluka koje kredite priznati.

Šta predviđa predlog o ETS?

U postojećim pravilima aukcija dozvola je utvrđena godinama unapred i nisu dozvoljene promene kako bi se odgovorilo na promene u tražnji. To stvara stalan nesklad koji izaziva odlaganje i kašnjenje inovacija u tehnologijama za smanjenje emisija CO₂ koje su neophodne za prelazak na ekonomiju sa manje ugljenika. Rezerva za stabilizaciju tržišta ([MEMO/14/39](#)) će obezbediti automatsko prilagođavanje ponude dozvola na dole ili na gore na osnovu utvrđenih pravila, smanjiće uticaj šokova na tržištu i povećati njegovu stabilnost.

Rezerva će dopuniti postojeća pravila kako bi obezbedila balansiranije tržište, na kome će cena CO₂ više zavisiti od srednjoročnih i dugoročnih smanjenja emisija, i stabilnim očekivanjima ohrabrila ulaganja u smanjenje CO₂. Sistem je zamišljen kako bi profitirale kompanije koje su sprovela ili će tek ovakva ulaganja.

Šta je sa potencijalnim rizicima od “carbon leakage” i kako bi to moglo da se izbegne?

“Carbon leakage” se odnosi na rizik da kompanije sele proizvodnju iz EU u treće zemlje u kojima ne bi bile predmet ograničenja u vezi sa CO₂. Da bi se to sprečilo, energetske

intenzivne industrije koje su izložene međunarodnoj konkurenciji dobijaju ETS dozvole besplatno prema parametrima na osnovu najboljih dostupnih tehnologija. Ovaj sistem služi kao delotvorna zaštita: analiza EK je potvrdila da nema dokaza za “carbon leakage” zbog ETS.

Komisija zato predlaže da se nastavi sistem slobodne raspodele i posle 2020. ako druge velike ekonomije ne preduzmu uporedive

klimatske akcije. Sistem bi se poboljšao tako da se fokusira na one sektore sa najviše rizika od “carbon leakage”.

Kakav je uticaj na cene i troškove energije ?

Procena uticaja objavljena u isto vreme kada i ovaj “Plan” pokazuje da se troškovi prelaska na manje ugljenika bitno ne razlikuju od troškova koji će nastati u svakom slučaju, zbog potrebe da se obnovi zastareli energetski sistem.

Očekuje se da se troškovi energetskog sistema (uglavnom investicioni, uključujući i ulaganja u sektor transporta i rashode za goriva) povećaju sa oko 12,8% u 2010. na oko 14% BDP-a do 2030. Tu će, međutim, biti veliki pomak od rashoda za goriva ka inovativnoj opremi sa visokom dodatom vrednošću koji će stimulisati investicije i ekonomsku konkurentnost .

Pritisak ka rastu cena energenata u EU će se nastaviti, takođe vođen povećanjem cene fosilnih goriva na međunarodnim tržištima. S druge strane, postepeno kompletiranje unutrašnjeg energetskog tržišta će pomoći da se veleprodajne cene električne energije i gasa u EU održe pod kontrolom.

Zašto je cilj za OIE predložen samo na nivou EU, a ne i na nivou pojedinačnih članica? Da li to znači promenu u politici EU prema OIE?

Obnovljiva energija će nastaviti da igra ključnu ulogu u prelazu ka konkurentnijem, sigurnijem i održivijem sistemu: EK smatra da cilj EU treba da bude najmanje 27%.

Iskustvo sa trenutnim planom za 2020. ipak ukazuje na način kako nastaviti : politike za OIE su ključne za smanjenje trgovinskog deficita EU u energetske sirovinama, izloženosti EU prekidima u snabdevanju i nestabilnim cenama fosilnih goriva - ali to zahteva jedinstveno tržište, visok nivo investicija, ekonomičnost i nenarušenu konkurenciju.

Održivi razvoj OIE podrazumeva rigoroznu primenu pravila konkurencije i državne pomoći, kao i temeljnu transformaciju energetske infrastrukture u EU. Ovo uključuje više prekograničnih veza, skladišta i pametne mreže za upravljanje potražnjom kako bi se osiguralo sigurno snabdevanje strujom u sistemu sa većim udelom OIE koji rade povremeno.

Za razliku od postojećeg okvira, cilj EU za OIE neće biti “spušten” na nacionalne ciljeve što ostavlja veću fleksibilnost za članice i daje im mogućnost da iskoriste najisplativije načine za postizanje održivijeg, sigurnijeg i konkurentnijeg energetskeg sistema. Ova povećana fleksibilnost će biti u kombinaciji sa jakim upravljačkim okvirom EU kako bi se obezbedila ukupna konzistentnost sa evropskim ciljevima i usklađenost sa širim principima evropske energetske politike.

Šta će biti predloženo za energetske efikasnost?

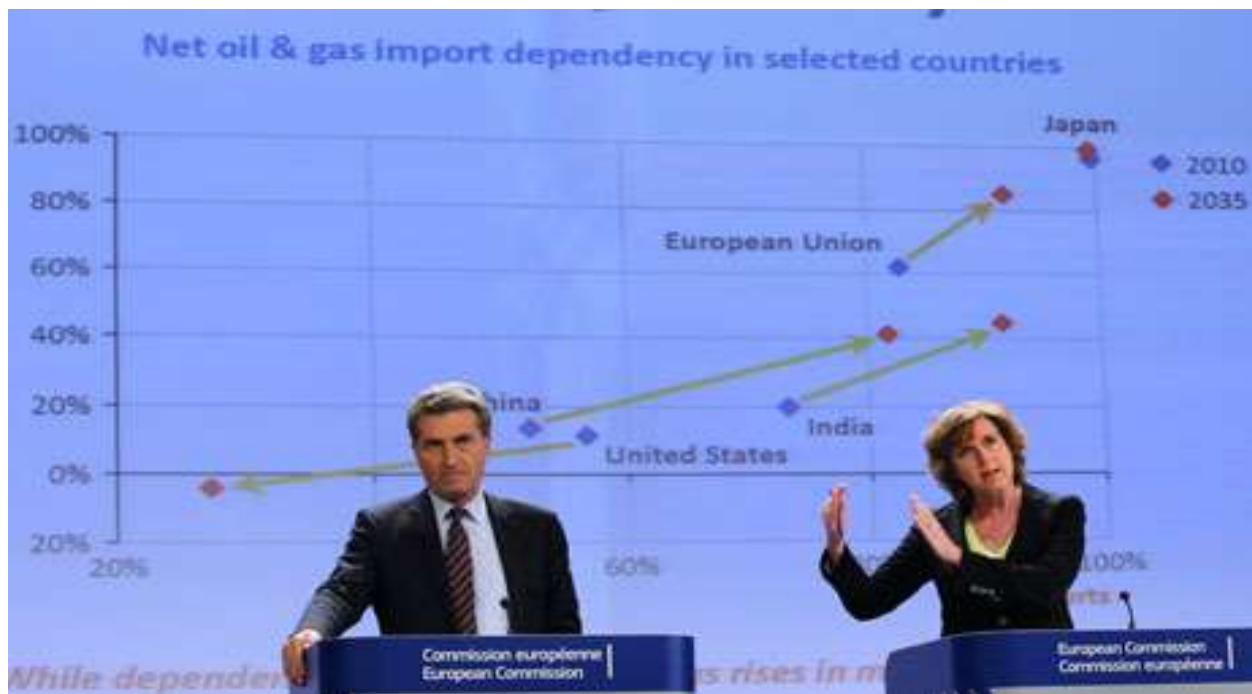
Energetska efikasnost je vitalna komponenta energetskeg i klimatske plana. Predlozi predviđaju velika poboljšanja energetske efikasnosti, kao što je pokazano u mapi puta za energetiku do 2050. EU će nastaviti da promovise EE u svim njenim energetskeg i ekonomskim politikama. Neophodno je da i članice učine isto.

Sadašnji okvir EU za EE biće analiziran detaljnije u proceni napretka postignutog u ispunjavanju ciljeva za 2020. predviđenih u Direktivi za EE, što će biti urađeno kasnije u 2014. U međuvremenu propisi i standardi na nivou EU počinju da donose značajne uštede energije :

- Usvojene mere za ekodizajn i etiketiranje doneće oko 90 Mtoe uštede energije u 2020.
- Regulativa EU u vezi sa CO2, automobilima i kombijima, koji su doveli do ubrzanog poboljšanja efikasnosti goriva u novim automobilima i kombi vozilima; emisija CO2 iz novih automobila je smanjena sa 172 grama po kilometru u 2000. na 136 u 2011.
- Revidirana Direktiva o energetske karakteristika zgrada, koja će obezbediti da članice primenjuju minimalne zahteve EE za nove zgrade; ako ne bude kašnjenja u primeni, Direktiva bi mogla da obezbedi 65 Mtoe štednje u građevinskom sektoru do 2020.
- Direktiva za EE će poboljšati standarde javnih građevina, energetske reviziju i svest potrošača o prednostima EE.

Zašto nema novog cilja za transport?

Budućnost razvoja transporta u EU trebalo bi da se zasniva na alternativnim održivim gorivima, kao delu holističkog pristupa ovom sektoru.

Zato EK nije predložila nove mere posle 2020 (trenutni cilj je 10% OIE za transportni sektor. Udeo OIE je porastao na 4,7% u 2010. sa 1,2% u 2005) .

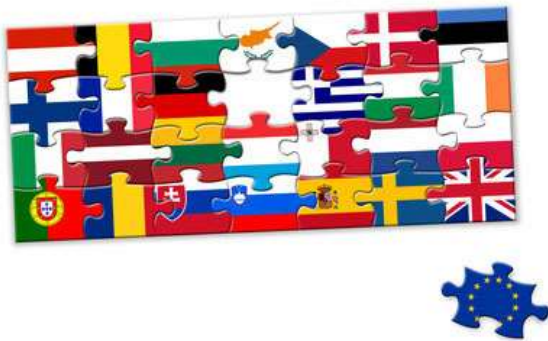
Na osnovu iskustvava sa sadašnjim ciljevima i na proceni kako da se smanje indirektna emisija promene namene zemljišta (ILUC-indirect land use change), jasno je da prva generacija biogoriva ima ograničenu ulogu u dekarbonizaciji transporta. Raspon alternativnih OIE goriva i miks mera zasnovanih na "Beloj knjizi o transportu" su ono što je potrebno da se reše izazovi u transportnom sektoru do 2030. i posle.

Šta je glavna svrha indikatora za konkurentan i siguran energetski sistem?

EU nema zajedničke pokazatelje kako bi posedovala bazu podataka za moguće mere. Zato EK predlaže više indikatora za procenu napretka tokom vremena.

Pokazatelji su :

- Razlikovanje cena energenata (energy price differentials) između EU i glavnih trgovinskih partnera
- Diversifikacija uvoza energije i udela domaćih izvora korišćenih u potrošnji energije do 2030.
- Gradnja pametnih mreža i interkonekcija između članica, sa posebnom hitnošću za one između zemalja koje su najdalje od ispunjenja već dogovorenih ciljeva za članice da obezbede nivo interkonekcija za električnu energiju iznad 10% njihovih instaliranih proizvodnih kapaciteta.
- Spajanje energetskih tržišta u EU, na osnovu liberalizacije tržišta za gas i struju.
- Konkurencija i koncentracija tržišta u energetskim tržištima na nacionalnom nivou i u regionima sa vezama na veleprodajnom nivou.
- Tehnološke inovacije (R&D rashodi, patenti EU).

Komisija će obezbediti periodično izveštavanje i, gde je to moguće, prateće mere o ovim pokazateljima.

Štaviše, postizanje ciljeva za 2030. će biti obezbeđena od strane novog upravljačkog okvira zasnovanog na nacionalnim planovima za konkurentnu, sigurnu i održivu energiju koje će morati da se pripreme članice.

Kako će nacionalni planovi za konkurentnu, sigurnu i održivu energiju doprineti ostvarivanju ciljeva i poboljšanju energetskog sistema EU?

Planovi bi trebalo da postave jasan pristup za postizanje domaćih ciljeva, u pogledu: emisija GHG nepovezanih sa ETS, OIE, EE, energetske bezbednosti i drugih važnih izbora, kao što su nuklearna energija, gas iz škriljaca, hvatanje i skladištenje CO₂, kao i interkonekcije i prelazak ka gorivima sa manje CO₂. Eksplicitan cilj planova biće stvaranje više sigurnosti za investitore i javnosti u radu, poboljšanje koherentnosti, nadzor i koordinacija EU, uključujući njihovu procenu u odnosu na energetske i klimatske ciljeve, i napredak ka ciljevima unutrašnjeg tržišta.

Da bi se obezbedila konzistentnost i usklađenost, EK predlaže da prati pripremu planova mnogo pre 2020.

Da bi se obezbedilo ostvarenje ciljeva, EK predlaže da se uvede revizija nacionalnih planova kako bi tokom vremena procenila da li su dovoljni da ispune klimatske i energetske ciljeve EU, i da može da predloži korektivne mere .

Kako će predloženo smanjenje GHG doprineti globalnom klimatskom sporazumu koji bi trebalo da bude usvojen 2015?

Zemlje su pozvane da početkom naredne godine predlože smanjenjem emisije GHG kojim nameravaju da doprinesu globalnom sporazumu. EU treba da odredi svoj predlog narednih meseci. Komisija ne vidi razloge da predloži, viši cilj, pred međunarodne pregovore. Radije bi procenila mogućnost povećanja kada vidi doprinose drugih zemalja. Ukoliko ishod pregovora zahteva ambiciozniji cilj EU, dodatni napor bi mogao doći iz međunarodnih kredita.

Koji su sledeći koraci?

Usvajanje Saopštenja EK je prvi važan korak širokog međuinstitucionalnog procesa. Evropski savet bi trebalo da razmotri "Plan za 2030." na svom prolećnom sastanku 20-21. marta.

Komisija traže od Saveta i EP da podrže sveukupni pristup buduće klimatske i energetske politike, cilj za OIE na nivou EU i predlog da se uspostavi novi sistem upravljanja. EK poziva dva zakonodavna tela da usvoje predloženu rezervu za tržište ETS i da se dogovore do kraja ove godine da EU treba da se obavezuju na smanjenje GHG do 2030. od 40% početkom 2015.

Takva akcija bi omogućila EU da konstruktivno doprinese međunarodnim pregovorima i povećala predvidivost za investitore stvaranjem veće jasnoće o potrebnom nivou i vrsti napora potrebnih posle 2020.

Pre 2021, cilj za GHG do 2030. bi trebalo da budu transponovan na nacionalne ciljeve sektora koje ne pokriva ETS i članice bi trebalo da sačine nacionalne planove za konkurentnu, sigurnu i održivu energiju do 2030. Komisija će obezbediti detaljnija uputstva o tome kako će planovi morati da budu formulisani.

Oslanjajući se na iskustva sa Izveštajem o cenama i troškovima energenata EK će pristupiti periodičnom izveštavanju o novim predloženim indikatorima